

Aan de gemeenteraad

datum 3 september 2019
behandeld door M.M.E.J. de Wijs
ons kenmerk
doorkiesnummer 14078
Onderwerp Operatie Steenbreek

Geachte mevrouw, heer,

Tijdens de commissievergadering ruimte van 26 juni 2019 is toegezegd een overzicht van de uitgevoerde activiteiten in het kader van Operatie Steenbreek aan de gemeenteraad toe te sturen. In de bijlage treft u de rapportage 'Operatie Steenbreek, terugblik en doorkijk' inclusief activiteitenoverzicht. Hieronder volgt een korte introductie.

Aanleiding

De gemeente Papendrecht is naar aanleiding van de op 10 november 2016 door de gemeenteraad aangenomen motie 'Tegels er uit – Groen er in' lid geworden van Stichting Operatie Steenbreek. Doel van de stichting is het delen van kennis en het stimuleren en opzetten van netwerken om gezamenlijk te komen tot een klimaatbestendige en aantrekkelijke leefomgeving. De rapportage is vanuit deze gedachte opgesteld en gedeeld met Collega Steenbreek-gemeenten.

September 2017 bent u geïnformeerd over 'Operatie Steenbreek in Papendrecht – Aanpak op hoofdlijnen'. Deze aanpak richt zich op het veranderen van de 'mindset' door bewoners te informeren, stimuleren en activeren hun omgeving te vergroenen en gaat uit van een lange adem en samenwerking met andere partijen.

In de periode 2017/2018 zijn 38 verschillende typen activiteiten uitgevoerd. De nadruk lag daarbij op algemene communicatie (communicatie waarbij in mindere mate rekening wordt gehouden met de wensen en behoeften van de ontvanger) en samenwerking met andere partijen vanuit een stimulerende en verbindende rol.

Er is ervaring opgedaan met activiteiten gericht op verschillende doelgroepen (zoals basisschoolleerlingen) grotendeels in samenwerking met partijen als Groei & Bloei, Sociale Moestuin Papendrecht, IVN natuur educatie, Natuur- en Vogelwacht 'De Alblasserwaard', Stichting BIJ De Heerlijkheid en CSG De Lage Waard. Ook is deelgenomen aan gemeentelijke activiteiten als de Doe Duurzaam Markt, Open Dag Gemeentehuis, informatieavonden reconstructies en het festival Art, Music and Lemonade.

Daarmee is ook een netwerk ontstaan van lokale partners en landelijk en regionale (groene) organisaties, collega gemeenten en andere afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie die samenwerken op het gebied van klimaatadaptatie en het stimuleren van vergroening op particulier terrein.

Aanscherping strategie

Op basis van ervaringen en nieuwe inzichten is de strategie verder aangescherpt. Doel is het realiseren van een samenleving waarin een klimaatadaptieve ruimtelijke omgeving de norm is. Hiervoor is een structurele gedragsverandering nodig.

Bewoners informeren over de gevolgen van verstening en de voordelen van meer groen in hun tuin blijkt helaas niet in alle gevallen aan te zetten tot ander gedrag. Bewoners staan zeer verschillend tegenover klimaatverandering en gedrag komt onder invloed van bewuste en onbewuste drijfveren tot stand. Verschillende groepen bewoners hebben andere drijfveren. Daarom is het belangrijk te begrijpen welke manier van communiceren het best aansluit bij de belevingswereld van een specifieke doelgroep. Het accent verschuift hiermee van algemene communicatie naar gedifferentieerde communicatie en gebiedsgerichte activiteiten.

Door samen met partners andere bewoners te enthousiasmeren te vergroenen en daarmee een beweging op gang te brengen, ontstaat een blijvend effect op langere termijn. Belangrijke rol van de overheid is hierbij die van verbinder, makelaar en schakelaar tussen private en maatschappelijke partijen. Door niet alles zelf te willen organiseren, maar het mede mogelijk te maken dat anderen het zelf organiseren (overheidsparticipatie, meedoen als overheid).

2019/2020

Indien zich kansen voordoen die in lijn zijn met het Operatie Steenbreek gedachtengoed spelen we hier (bij voorkeur samen met andere partijen) op in. Zo blijft er aandacht voor het verbinden, ondersteunen en versterken van initiatieven als Educatief bos De Lage Waard en het Rotary project Groen voor Steen. Flexibiliteit in de uitvoering is daarbij van belang.

Daar komt bij dat groepen bewoners die zich structureel inzetten voor het klimaat veel invloed kunnen uitoefenen: bewoners zijn eerder geneigd iets van mensen uit hun omgeving aan te nemen dan van de gemeente. Het samen met een enthousiaste bewoner opstarten van de facebook- en instagrampagina 'Coole tuinen Papendrecht' is hiervan een voorbeeld.

Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd als de groendak-actie, waarbij 100 bewoners gebruik hebben gemaakt van de gratis groendakscan, maar zal er vanuit de rol van stimulerende en faciliterende overheid ook veelal achter de schermen aandacht zijn voor het ondersteunen en versterken van lokale initiatieven door b.v. te helpen bij communicatie-activiteiten of een subsidieaanvraag.

Als gemeente geven we het goede voorbeeld door te communiceren over klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte en zoeken we intern naar kansen op het gebied van klimaatadaptie en vergroening op andere beleidsterreinen zoals gezondheid.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Papendrecht,

de secretaris,

R. van Netten

de burgemeester,

A.J. Moerkerke

OPERATIE STEENBREEK

TERUGBLIK EN DOORKIJK

Terugblik op de wijze waarop de gemeente Papendrecht invulling heeft gegeven aan Operatie Steenbreek, aanscherping strategie op basis van ervaringen en nieuwe inzichten en een doorkijk naar 2020.

Datum: 26 augustus 2019

Auteur: Miranda de Wijs

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	2
Doel	2
Onduurzaamheid.....	2
Urgentie	2
2. Terugblik 2017/2018	3
3. Aanscherping strategie	5
Operatie Steenbreek vanuit transitieperspectief	5
Voorbeeld Educatief bos De Lage Waard.....	5
4. Activiteiten 2019 en doorkijk 2020	6
Samenwerking.....	6
Communicatie	7
Leefstijlen	7
Bijlage 1 Activiteiten 2017/2018	9
Bijlage 2 Activiteiten 2019 en doorkijk 2020	13

KLIMAAT- ADAPTATIE

Klimaatadaptatie is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten.

INLEIDING

AANLEIDING

Op 10 november 2016 is de motie 'Tegels er uit – Groen er in' aangenomen. De motie verwijst naar de landelijk georganiseerde Stichting Operatie Steenbreek. In deze motie is het college gevraagd om de gemeente Papendrecht aan te melden als deelnemer waarmee de gemeente zich committeert aan de doelstellingen van Stichting Operatie Steenbreek.

DOEL

Het doel van de stichting is onder het motto 'Tegel eruit, plantje erin' bewoners te enthousiasmeren hun tuin te vergroenen. Door deelname aan deze operatie wil de gemeente 'een klimaatadaptieve en groene inrichting op privaat terrein' stimuleren en zo de kwetsbaarheid van de leefomgeving voor wat betreft wateroverlast, hittestress en droogte als gevolg van klimaatverandering verminderen.

ONDUURZAAMHEID

We zijn eraan gewend geraakt onze leefomgeving totaal naar ons gemak in te richten. De stad verhardt door het toenemend aantal gebouwen, wegen en betegelde tuinen. Dit heeft echter nogal wat negatieve gevolgen. Ons klimaat verandert, zware regelval en langere perioden van droogte en hitte komen vaker voor. Door het aanbrengen van steeds meer verharding wordt er minder regenwater in de bodem opgenomen. De versnelde afvoer van regenwater leidt tot overbelasting van het riool en kan zo schade veroorzaken in straten en gebouwen.

Door meer waterberging te realiseren met bijvoorbeeld meer groen, kan waterschade worden voorkomen en overlast als gevolg van hitte en droogte (planten nemen water op en verkoelen de lucht door verdamping) worden beperkt. Groen draagt daarnaast bij aan meer biodiversiteit en een betere leef kwaliteit. Groen absorbeert geluid en heeft een positief effect op gezondheid, herstel en welzijn van mensen.

De gemeente Papendrecht werkt aan het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte. Gemiddeld 60% van de ruimte in stad bestaat echter uit privaat terrein (zoals woningen, winkels, bedrijven enz.), het loont daarom om ook deze partijen aan te sporen tot het nemen van klimaatadaptieve maatregelen op eigen terrein.

In dit document wordt een terugblik gegeven op de wijze waarop de gemeente Papendrecht in 2017/2018 invulling heeft gegeven aan Operatie Steenbreek. Op basis van deze ervaringen en nieuwe inzichten o.a. vanuit de transitie managementtheorie volgt een aanscherping van de strategie en een doorkijk naar 2020.

TERUGBLIK 2017/2018

Na aanmelding als deelnemer aan Operatie Steenbreek is er een actieplan opgesteld. In september 2017 heeft het college het actieplan 'Operatie Steenbreek in Papendrecht – Aanpak op hoofdlijnen' vastgesteld. Dit document beschrijft op hoofdlijnen de aanpak van Operatie Steenbreek tot eind 2018.

De aanpak Operatie Steenbreek richt zich op het veranderen van de 'mindset' en gaat uit van een langdurige aandacht en samenwerking met andere partijen. De opzet bestaat uit een drietal niveaus, informeren, activeren en stimuleren. Omdat het actieplan wordt uitgevoerd in samenwerking met verschillende partijen is flexibiliteit in de uitvoering belangrijk.

In de periode van september 2017 tot december 2018 zijn 38 verschillende typen activiteiten uitgevoerd (bijlage 1). De nadruk lag daarbij op massacommunicatie (communicatie waarbij in mindere mate rekening wordt gehouden met de wensen en behoeften van de ontvanger) en samenwerking met andere partijen vanuit een stimulerende en verbindende rol.

Er is ervaring opgedaan met activiteiten gericht op verschillende doelgroepen zoals basisschoolleerlingen, bewoners van wijken waar reconstructies worden uitgevoerd, maar ook met de 3-D-tekening klimaatadaptatie op de weekmarkt. Diverse activiteiten zijn in samenwerking met andere partijen zoals Groei & Bloei, Sociale Moestuin Papendrecht, IVN natuur educatie, Natuur- en Vogelwacht 'De Alblasserwaard', Stichting BIJ De Heerlijkheid, Waterschap Rivierenland enz. uitgevoerd, met daarbij de uitnodiging eveneens zelf initiatieven aan te dragen.

Ook is er aansluiting gezocht bij een aantal gemeentelijke activiteiten zoals de Doe Duurzaam Markt, Open Dag Gemeentehuis, informatieavonden reconstructies en het festival Music, Art and Lemonade. Van oktober 2018 tot maart 2019 stond de maquette 'De levende tuin' in Papendrecht.

Plekken zijn in samenwerking met verschillende Papendrechtse bewoners en organisaties groener gemaakt. Dit is onder andere gebeurd bij een aantal boomspiegels in de Trasmolen en op een tweetal schoolpleinen. In september 2018 is bijvoorbeeld CSG De Lage Waard gestart met de aanleg van een educatief bos op het schoolplein.

Communicatie vormt een belangrijk onderdeel van Operatie Steenbreek. Naast communicatie over bovengenoemde activiteiten zijn er deels in samenwerking met Waterschap Rivierenland ook artikelen verschenen over de subsidieregeling 'Klimaatactief'. Tijdens de hitte van de zomer in 2018, is er bijvoorbeeld voorlichting gegeven over hittestress en groen. Daarnaast is er een video-opname gemaakt waarin een bewoner vertelt over haar motivatie en ervaring met het vergroenen van haar tuin en de financiële bijdrage vanuit de subsidieregeling Klimaatactief. <https://youtu.be/U86IXTSmErw>

Bij alle berichtgeving is gebruik gemaakt van een zo breed mogelijk scala aan communicatiekanalen zoals de gemeentelijk website, sociale media, lokale kranten, Puur Papendrecht en de landelijke website van Operatie Steenbreek. https://www.papendrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Papendrecht_duurzaam/Operatie_Steenbreek/Activiteiten

RTV Papendrecht heeft video-opnamen gemaakt over de start van de aanleg Educatief bos De Lage Waard, een impressie van de Doe Duurzaam Markt 2018 en uitleg over het doel van de Stichting.

<http://www.rtvpapendrecht.nl/tv-papendrecht/opening-educatief-bos-in-schooltuin-de-lage-waard>

<http://www.rtvpapendrecht.nl/tv-papendrecht/duurzaamheidsmarkt-papendrecht-2018>

Veel activiteiten zijn georganiseerd in samenwerking met lokale en regionale partners, zoals tijdens de Tip van de Dag acties in de Week van ons Water en het artikel in de nieuwsbrief voor bewoners van het Land van Matena over klimaatadaptieve tuinen. In het verlengde daarvan is er geëxperimenteerd met het werken vanuit een meer verbindende rol zoals bij de voorleesmiddag tijdens de Dag van de Duurzaamheid en het laten deelnemen van een aantal vrijwilligers aan de tweedaagse cursus 'laat je buurt zoemen', met het doel daarmee bij te dragen aan het versterken van het lokale netwerk.

In een periode van een jaar is netwerk ontstaan van lokale partners en landelijk en regionale (groene) organisaties, collega gemeenten en andere afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie die samenwerken op het gebied van klimaatadaptatie en het stimuleren van vergroening op particulier terrein.

AANSCHERPING STRATEGIE

Najaar 2018 is de strategie Operatie Steenbreek 'het stimuleren van een klimaatadaptieve en groene inrichting op privaat terrein' uitgewerkt en aangescherpt op basis van de inzichten vanuit de transitie managementtheorie van het Dutch Research Institute For Transitions (DRIFT – Erasmus Universiteit Rotterdam).

Transities zijn maatschappelijke omslagen in doen, denken en organiseren binnen een systeem. De huidige mate van verstening sluit niet meer aan bij de nieuwe maatschappelijke context (klimaatverandering), brede maatschappelijke veranderingen zijn nodig. Doel is het realiseren van een samenleving waarin een klimaatadaptieve ruimtelijk inrichting de *nieuwe norm* is. Transities kunnen in goede banen worden geleid via een andere manier van handelen en beïnvloeden. Hieronder volgt een korte uitwerking waarbij de theorie is toegepast op Operatie Steenbreek.

OPERATIE STEENBREEK VANUIT TRANSITIEPERSPECTIEF

Het realiseren van een samenleving waarin een klimaatadaptieve ruimtelijke omgeving de norm is vraagt om een andere manier van handelen en beïnvloeden. Als gevestigde organisatie (gemeente) kun je het bewerkstelligen van een nieuwe norm *sturen en versnellen* door lokale groene initiatieven (afwijkende manieren van doen, denken, en organiseren) te verbinden, te ondersteunen en te versterken.

Belangrijke rol van de overheid is hierbij die van verbinder, makelaar en schakelaar tussen allerlei private en maatschappelijke partijen. Door niet alles zelf te willen organiseren, maar het mede mogelijk te maken dat anderen het zelf organiseren (overheidsparticipatie; meedoen als overheid). Door samen met deze partners andere bewoners te enthousiasmeren te vergroenen en daarmee een beweging op gang te brengen, ontstaat een blijvend effect op langere termijn.

Bij het opstellen van criteria welke initiatieven te verbinden, te ondersteunen en te versterken is gebruik gemaakt van resultaten uit het onderzoek 'Tussen groen en grijs, een verkenning van tuinen en tuinieren in Nederland' van het Sociaal en Cultureel Planbureau en de kennis en ervaringen van een aantal vernieuwers binnen het systeem.

Voor zowel groene als bestrate tuinen geldt dat mensen geneigd zijn om te kijken naar de tuinen van hun buurtgenoten en dit mee te nemen in hun eigen tuinaanleg. Tuinaanleg is in die zin 'besmettelijk'. Ook blijkt dat het geven van het goede voorbeeld in de openbare ruimte wel degelijk invloed heeft op de inrichting van de private ruimte.

Wat betreft stijl is het belangrijk in te zetten op intrinsieke motivatie en individuele verandermacht. Niet zeggen dat bewoners iets moeten of iets niet mogen, maar de voordelen van groen vertalen naar persoonlijke belangen en barrières wegnemen. Daarnaast blijkt dat groepen bewoners die zich structureel inzetten voor het klimaat veel invloed kunnen uitoefenen; bewoners zijn eerder geneigd iets van mensen uit hun omgeving aan te nemen dan van de gemeente.

Tot slot wordt zowel in het onderzoek als in de gesprekken met de vernieuwers het belang van kennisoverdracht benoemd. Behoud van groen vraagt enige kennis en ervaring, mislukking frustrereert waardoor men weer zou kunnen gaan verstenen. Ervaringen in het ouderlijk huis of natuureducatie dragen hieraan bij.

VOORBEELD: EDUCATIEF BOS DE LAGE WAARD

Een Papendrechts initiatief waarbij kennis en vaardigheden worden overgedragen is Educatief bos De Lage Waard. Door het lesaanbod aan te vullen met een praktijkles tuinieren, doorbreekt het initiatief één van de oorzaken van de huidige mate van verstening op privaat terrein.

Daarnaast is de 'transitiepotentie' van het initiatief groot. En zijn veel mogelijkheden waarop zij hun activiteiten kunnen verbreden, verdiepen of opschalen. Zo heeft een verzorgingshuis in Ridderkerk aangegeven ook graag met dit concept te gaan werken en fungeert de tuin als een voorbeeld voor de Papendrechtse basisscholen die hun schoolpleinen willen vergroenen in het kader van het Rotary project Groen voor Steen.

ACTIVITEITEN 2019 EN DOORKIJK 2020

In het coalitieakkoord Zichtbaar nabij 2018-2022 is aangegeven maatregelen te nemen om het milieu en de leefomgeving te verbeteren. Het college besteedt hier o.a. aandacht aan door 'het intensiever uitwerken en uitvoeren van Operatie Steenbreek'. Op basis van de ervaringen vanuit de reeds uitgevoerde activiteiten en de inzichten vanuit de transitie managementtheorie wordt hier invulling aan gegeven door de strategie aan te scherpen en een doorkijk naar 2020 op te stellen.

SAMENWERKING

Samenwerking met andere partijen is doeltreffend en breidt zich in 2019/2020 verder uit. Indien zich kansen voordoen die in lijn zijn met het Operatie Steenbreek gedachtengoed spelen we hier bij voorkeur samen met andere partijen op in. Zo blijft er aandacht voor het verbinden, ondersteunen en versterken van initiatieven als Educatief bos De Lage Waard en het Rotary project Groen voor Steen.

Het verder vergroenen van de Papendrechtse schoolpleinen in combinatie met kennisoverdracht, draagt eraan bij dat een klimaatadaptieve en groene inrichting de norm wordt voor volgende generaties. Doordat bewoners zelf het heft in handen nemen om hun leefomgeving te verbeteren en wij als gemeente bijdragen door 'mee te doen' (overheidsparticipatie) kunnen we een breder draagvlak en blijvend effect creëren.

Daar komt bij dat dat bewoners eerder geneigd zijn iets van mensen uit hun omgeving aan te nemen dan van de gemeente. Het samen met een enthousiaste bewoner opstarten van de facebook- en instagrampagina 'Coole tuinen Papendrecht' is hiervan een voorbeeld.

<https://www.facebook.com/Coole-tuinen-Papendrecht-105178174163008>

Daarnaast onderzoeken we of onze doelen en die van onze partners (zoals Waterschap Rivierenland, Stichting BIJ de Heerlijkheid, collega's Drechtsteden, Groei & Bloei, Sociale Moestuin Papendrecht, Woonkracht 10 enz.) in elkaars verlengde liggen en gekoppeld kunnen worden. Per initiatief wordt bepaald wat een effectieve manier is om samen te werken. Flexibiliteit in de uitvoering blijft hierbij van belang. Ook geven we het goede voorbeeld door te communiceren over klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte en zoeken we intern naar kansen om klimaatadaptatie en vergroenen te koppelen aan andere thema's zoals gezondheid.

WEGNEMEN BARRIERS

Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd als de groendak-actie, waarbij 100 bewoners gebruik hebben gemaakt van de gratis groendakscan, maar zal er vanuit de rol van stimulerende en faciliterende overheid ook veelal achter de schermen aandacht blijven voor het ondersteunen en versterken van lokale initiatieven door b.v. te helpen bij communicatie-activiteiten of een subsidieaanvraag, zoals bij het artikel "Groen in plaats van steen op Papendrechtse schoolpleinen" in het vakblad groen. <https://stadszaken.nl/ruimte/groen/2227/groen-in-plaats-van-steen-op-papendrechtse-schoolpleinen>

COMMUNICATIE

De regelmatige aandacht in verschillende media naar aanleiding van extremere weersomstandigheden draagt in belangrijke mate bij aan de kennis rondom thema's als klimaatverandering en klimaatadaptatie. Bewoners bewust maken van de gevolgen van verstening en overtuigen van de voordelen van een groene tuin blijkt echter niet in alle gevallen aan te zetten tot ander gedrag.

Mensen maken niet altijd rationele keuzes en gedrag komt zowel onder invloed van bewuste als onbewuste drijfveren tot stand. Het informeren van bewoners en daarmee het aanspreken van de rationele mens is niet altijd voldoende om de gewenste gedragsverandering tot stand te brengen.

Om een doelgroep op de juiste manier aan te spreken is kennis van de drijfveren en waarden van bewoners nodig. Verschillende groepen bewoners hebben andere drijfveren, daarom is het belangrijk te begrijpen welke manier van communiceren het best aansluit bij een specifieke doelgroep.

LEEFSTIJLEN

In opdracht van ONS WATER (ministerie Infrastructuur en Waterstaat) zijn leefstijlen vertaald naar het domein klimaat- en waterbewustzijn met als resultaat zes klimaattypen. Elk type verschilt in bewustzijn, betrokkenheid, kennis, houding, gedrag(sintentie) en informatiebehoefte. En elk type is gevoelig voor een specifieke vorm van communicatie, en heeft behoefte aan een andere 'framing' ten aanzien van klimaat- en waterthema's. De verwachting is dat gedifferentieerde communicatie ertoe bijdraagt dat bewoners hun tuin daadwerkelijk (meer) klimaatadaptief inrichten. Daarom nemen we in 2019/2020 samen met Rijkswaterstaat en z'n 60 gemeenten en waterschappen deel aan de pilot Leefstijlvinder Water & Klimaat van ONS WATER.

Door o.a. op natuurlijke momenten (zoals bij reconstructies van de openbare ruimte, bijeenkomsten in de wijk enz.) te experimenteren met de leefstijlvinder hopen we effectiever te zijn in het aanzetten tot ander gedrag. Het accent verschuift hiermee van massacommunicatie (Papendrechts nieuwsblad, gemeentelijke website) naar gedifferentieerde communicatie en gebiedsgerichte activiteiten. De gebiedsgerichte activiteiten richten zich b.v. op het bieden van handelingsperspectief op kwetsbare of kansrijke locaties zoals gebieden waar reconstructies plaatsvinden. Als de straat 30 tot 40 cm omhoog gaat, is dit een moment dat veel particulieren ook hun voortuin aanpakken.

Bijlage 2 geeft een overzicht van de 24 reeds uitgevoerde activiteiten, de geplande activiteiten 2019/2020, inclusief programmatische ruimte voor het verbinden, ondersteunen en versterken van initiatieven vanuit de samenleving die in lijn zijn met de Operatie Steenbreek Strategie. Pagina 8 geeft een vooruitblik per thema in beeld.

Thema's activiteiten 2019/2020

Barrières wegnemen

Kennisoverdracht en educatie, versterken initiatieven

Goede voorbeeld geven, groen is besmettelijk. Belang kennis en vaardigheden.

Continuïteit samenwerking partners

6 klimaatleefstijlen

<p>"Ik geriet van het leven en maak graag samen met myn buren de buurt gezellig. Van klimaatverandering weet ik eigenlijk niet zoveel en dat wil ik graag zo houden. Bovendien is het heel belangrijk wat je als inwoner zelf kunt doen!"</p> <p>GEEL ver-van-mijn-bed</p> <p>kerwoorden geluk, vriendschap, zorgvuldigheid, gastvrijheid, plezier van het leven, prettigheid in omringing, behaagzaam, gezellig, herberg, vrolijk, sportief, enthousiast, zachtaardig</p> <p>strategie: framing verloren voordeel • klimaatverandering • hoop voor een gebied anders inzichtelijk dan klimaat • zoeken mogelijkheden voor leuke, gezamenlijke activiteiten</p>	<p>"Klimaatverandering is ordn, bangmakers van de groene mist. Het is een natuurlijk proces dat we als mensen echt niet kunnen stoppen. Ik heb andere prioriteiten en doe alleen wat als de overheid mij dit verplicht, als ik er zelf last van krijg (my home is my castle) of als belangrijke mensen dat ook doen."</p> <p>GROEN onwetende sceptici</p> <p>kerwoorden kalm, nuttig, nuchter, gewoon, serieuw, peisig, sociaal, rust</p> <p>strategie: conformeren verloren voordeel • klimaatverandering • gevoel in op sociale norm • houd het onderwerp dicht bij huis • ga niet problematiseren • benadruk negatieve gevolgen voor henzelf, familie en eigen veiligheid</p>	<p>"Ons klimaat verandert. Het is een echt, groot wereldprobleem. Ik merk duidelijk de gevolgen: het regent vaker en langer dan vroeger. Ik draag graag mijn steentje bij, samen met de buurt, om de aarde goed door te geven aan volgende generaties. Ik ben dit op kortere termijn en gratis plantjes, dat geeft mij een extra push."</p> <p>LIME actief betrokkenen</p> <p>kerwoorden belustzijn, prettigheid in omringing, anders, plezierig, vrolijk, hardwerkend, goede relatie met buren en familie, goede hemoor</p> <p>strategie: participeren • zet in op participatie, het doet samen met buren en familie • goed een bijje in de rug • verleid met financiële voordelen • zet time in als ambassadeur</p>	<p>"Klimaatverandering is een wereldprobleem. Ik zou graag in actie willen komen, ook voor de generaties na ons, maar ik weet eigenlijk niet zo goed wat ik kan doen en of het wel zinvol is als ik iets doe. Andere (overheids)maatregelen doen er pas echt toe. Erfs, ik hoor wel van de overheid wat ik moet doen."</p> <p>AQUA welwillende volgers</p> <p>kerwoorden pruiver, zat, doe maar gewoon, vrijheid, rationaliteit, respect, erkennen van prestaties, sociaal, beleefd, leugens, heug, beetje vrolijk, gewoon, middelmatig, zachtaardig, eigenwijs, heilich</p> <p>strategie: empoweren • geef ze een duidelijk en laagdrempelig handreikingspespectief • benadruk impact van eigen handelen • toon goede voorbeelden • koppel het effect van de eigen bijdrage terug op individueel niveau of op straatniveau</p>	<p>"Waar zijn de bewijzen voor klimaatverandering? Ik ga alleen af op lokale teken van respectabele bronnen. Heeft het wel zin om bij te dragen? Ik heb meer vertrouwen in nieuwe technologische oplossingen en overlastmaatregelen. Bovendien, wat zijn de kosten en baten van maatregelen om mijn huis te beschermen en kort en goed comfort draagt niet in gevaar?"</p> <p>BLAUW calculerende sceptici</p> <p>kerwoorden kern, groeiend voor status, succes mag worden getoond, rationele en zakelijke instelling, onafhankelijkheid, doordacht, uitdaging, erkennen van prestaties, rationaliteit, analytisch, intelligent</p> <p>strategie: informeren • informeer over kosten en baten • houd het onderwerp klein • ga niet problematiseren • benadruk negatieve gevolgen voor henzelf (ouderlijk, financieel, financiële nadelen, nadenken voor status en image) • verwoorden woord = klimaatverandering</p>	<p>"Ik maak me zorgen over ons klimaat, hoe geven we de aarde door aan onze kleinkinderen? Overheden en organisaties heb wel zin om bij te dragen, inspireer mij om zelf ook iets te doen. Ik zit vol inspiratie en wilde ideeën. We moeten hardast aan de slag en ik heb best goed zicht op wat ik zelf kan doen, maar stikam doe ik minder dan ik zou willen en kunnen."</p> <p>ROOD geëngageerde hedonisten</p> <p>kerwoorden vrijheid, zelfontplooiing, uitdaging, flexibel, passie, uniek zijn, ontdekkend, creatief, ideëngenerend, avontuurlijk, enthousiast, gemeten</p> <p>strategie: inspireren • zorg voor inspiratie en beleving • informeer over praktische en laagdrempelige mogelijkheden • zorg voor positieve stimulans • benadruk waarde van modaal eigen handelen - we moeten nu handelen • zet voorbeeld in als influencer</p>
--	---	--	--	--	---

Gedifferentieerde communicatie en gebiedsgerichte activiteiten

BIJLAGE 1: ACTIVITEITEN OPERATIE STEENBREEK 2017/18

Nr.	Wat	Wanneer	Hoe	Bereik	Strategie
		2017			
1	Doe Duurzaam Markt	6-okt	Informatiestand Operatie Steenbreek (OS) plus afnemen enquête bij bezoekers in ruil voor een plantje, demonstratie watertafel	Artikel in Papendrechts Nieuwsblad (PN), gemeentelijke website (GW), Landelijke website Operatie Steenbreek (OS website)	Informeren Activeren Stimuleren
2	Week van Ons Water	17 t/m 23 okt	Tip v/d Dag actie i.s.m. partners	sociale mediakanalen gemeente, OS website	Samenwerking partners
	Voorbeeld geven gemeentelijke klimaatadaptieve projecten:				
3	Platanenlaan	Najaar	extra middenberm	OS website	Informeren
4	Burgemeester Keijzerweg	Najaar	versmalling voetpad	OS website	Informeren
5	Veerweg	Najaar	extra middenberm	OS website	Informeren
6	Groene partijen in Papendrecht informeren over Operatie Steenbreek en subsidieregeling Klimaatactief van WSRL	December	Telefonisch / per mail	o.a. hoveniers en groene organisaties	Informeren Activeren
		2018			
7	Reconstructie Lijsterbeshof	1-feb	Bewoners reconstructiegebied ontvangen brf. met informatie over klimaatadaptatie en de subsidieregeling Klimaatactief		Informeren Activeren Stimuleren
8	SBO De Kameleon / Lessen klimaatadaptatie	2-feb	les over KA bovenbouwklassen klimaatadaptatie aan m.b.v. de watertafel	artikel in PN, GW en OS website	Samenwerking partners
9	Subsidieregeling Klimaatactief	7-feb	Artikel over nieuwe subsidieregeling van WSRL	artikel in PN, GW en OS website	Samenwerking partners
10	Reconstructie Goudenregenstraat	12-feb	Bewoners reconstructiegebied ontvangen brf. met informatie over klimaatadaptatie en de		Informeren Activeren Stimuleren

Nr.	Wat	Wanneer	Hoe	Bereik	Strategie
			subsidieregeling Klimaatactief		
11	Reconstructie Westpolder-Oost	19-feb	Bewoners reconstructiegebied ontvangen brf. met informatie over klimaatadaptatie en de subsidieregeling Klimaatactief		Informeren Activeren Stimuleren
12	SBO De Kameleon; afsluitende avond Waterproject voor alle kinderen, ouders en buurtbewoners	22-feb	les over KA m.b.v. de watertafel en voor elke leerlingen een plantje voor in de tuin	artikel in PN, GW en OS website	Samenwerking partners
13	Nieuwsbrief Groei & Bloei Dordrecht	2-mrt	Artikel in nieuwsbrief van G&B Dordrecht over KA en OS Papendrecht		Samenwerking partners
14	Bewoners Trasmolen beplanten boomspiegels	14-mrt	Bewoners beplanten en beheren vergrote boomspiegel	artikel in PN, GW en OS website	Samenwerking partners
15	Dordt Centraal / bijlage Thuis in Papendrecht	14-mrt	Artikel met informatie over OS Papendrecht	artikel in PN, GW en OS website, FB gemeente en Puur Papendrecht (PP)	Informeren
16	Open dag Gemeentehuis	17-mrt	Maquette 'De watervriendelijke tuin' / uitleg bij rondleidingen	Facebook (FB) gemeente en Puur Papendrecht (PP)	Informeren Activeren
17	SBO De Kameleon / Aanleg geveltuin	18-apr	Wethouder en kinderen leggen geveltuin aan	artikel in PN, GW en OS website	Samenwerking partners
18	Week van Ons Water	5 t/m 14 mei	Tip v/d Dag actie via soc. media i.s.m. lokale partners	sociale media gemeente, GW en OS website	Samenwerking partners
19	3-D tekening klimaatadaptatie op weekmarkt	8-mei	WSRL en OS Papendrecht promoten samen met wethouder Klimaatactief	artikel in PN, GW en OS website, FB gemeente en PP	Samenwerking partners
20	RTV Papendrecht	10-mei	Informatief filmpje over Operatie Steenbreek		
21	Basisschool 't Kofschip	17-mei	Zaadinformatieflyer Steenbreek in brf. aan ouders kinderen	FB	Samenwerking partners, Informeren
22	Artikel op Dordrecht.net	18-mei	Informatie over OS Papendrecht		Informeren
23	Art, Music and Lemonade / workshop	13-jun	Workshop aardbeien planten en zelf de potjes schilderen	2 x artikel in PN, GW en OS website, FB gemeente en PP	Samenwerking partners

Nr.	Wat	Wanneer	Hoe	Bereik	Strategie
24	Bewonersavond groot onderhoud Eksterstraat e.o.	19-jun	Informatiestand OS plus demonstratietafel groen dak		Informeren Activeren
25	Bewonersavond groot onderhoud Oudaenstraat e.o.	21-jun	Informatiestand OS plus demonstratietafel groen dak		Informeren Activeren
26	Groei & Bloei en Intratuin organiseren Steenbreekactie	23-jun	In overleg met deze partners communicatie rondom deze actie ondersteunen	PP	Samenwerking partners, Informeren
27	Artikel Waterschap betaalt mee aan duurzame groene oplossingen	23-jul	Artikel over subsidieregeling Klimaatactief	artikel in PN, GW, PP	Informeren Activeren Stimuleren
28	Artikel Tropische dagen zorgen voor hittestress en hoosbuien	31-jul	Artikel over hittestress	artikel in PN, GW en FB	Informeren Activeren Stimuleren
29	Artikel nieuwsbrief toekomstige bewoners Land van Matena	week 31	gezamenlijk artikel NVWA en OS	Toekomstige bewoners Land van Matena	Samenwerking partners, Informeren
30	Deelname 3 vrijwilligers aan cursus 'Laat je buurt zoemen' bij Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard.	6 & 20-sept	vanuit OS 3 nieuwe groene vrijwilligers aangemeld voor deelname	nieuwe ambassadeurs / versterken groene netwerk	Samenwerking partners, verbinden Stimuleren
31	Start aanleg tuin De Lage Waard samen met wethouder	21-sep	ondersteunen actie partners	Filmpje RTV Papendrecht, artikel in PN, GW en OS website, FB gemeente en PP, ook publiciteit door partners, WSRL	Samenwerking partners, Informeren Activeren Stimuleren
32	Maquette 'De watervriendelijke tuin' in gemeentehuis	maand oktober	Maquette en informatie in hal gemeentehuis		Informeren
33	Doe Duurzaam Markt	5-okt	Informatiestand, watertafel, voor kinderen biologisch geteelde bloembollen	Artikel PN, GW, GW en OS website	Informeren Activeren Stimuleren
34	Dag van de Duurzaamheid / Voorleesactie	10-okt	Vrijwilligers lezen voor op Papenhoeve en in Bibliotheek over duurzaamheid	Partners met elkaar in contact brengen en ondersteunen in publiciteit	Samenwerking partners
35	Week van ons Water	17 t/m 24 okt	Filmpje bewoner die vertelt over vergroening tuin en aanvraag subsidie	Publiciteitskanalen WSRL, GW en OS website	Samenwerking partners

Nr.	Wat	Wanneer	Hoe	Bereik	Strategie
36	Reconstructie Willem Cloosstraat	28-nov	informatie website subsidieregeling Klimaatactief		Informereren Activeren
37	Jong Papendrecht denkt mee	29-nov	Presentatie resultaten Jeugdparticipatie KA		Informereren Activeren
38	Bewonersavond groot onderhoud W. Beckmanstraat	12-dec	Informatiestand OS plus maquette 'De levende tuin'		Informereren Activeren

Doe Duurzaam Markt 2018

BIJLAGE 2: ACTIVITEITEN OPERATIE STEENBREEK 2019 EN DOORKIJK 2019/2020

Nr.	Datum	Activiteit	Toelichting
		2019	
1	okt 2018 / maart 2019	Maquette 'De levende tuin' in hal gemeentehuis	De maquette laat zien wat bewoners kunnen doen om een versteende tuin te veranderen in een levende tuin als oplossing voor onder andere wateroverlast, hitte en droogte.
2	jan/ feb	Maatwerk activiteit gekoppeld aan reconstructie W. Beckmanstraat.	Vijfendertig huishoudens in deze wijk hebben een brief ontvangen met het aanbod een deel van de openbare ruimte grenzend aan hun huis om te laten vormen tot een groenvak. De werkzaamheden worden uitgevoerd als onderdeel van de reconstructie. Vijf huishoudens hebben zich aangemeld. Zij mogen zelf een keuze in planten maken, welke een iets luxer aanbod betreft dan regulier, maar moeten deze zelf gaan onderhouden.
3	Gehele jaar	Gemeentelijke communicatie kanalen	Alle persberichten worden gedeeld op zowel de hoofdpagina als de Operatie Steenbreek pagina van de gemeentelijke website. https://www.papendrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Papendrecht_duurzaam/Operatie_Steenbreek/Activiteiten Naast de lokale- en regionale redacties worden ze eveneens gedeeld met de redactie van de landelijke Stichting O.S.
4	Gehele jaar	Puur Papendrecht	Via Puur Papendrecht wordt nagenoeg wekelijks een bericht over een Steenbreek activiteit of een activiteit van onze groene partners gedeeld. https://puurpapendrecht.nl/groep/operatie-steenbreek-papendrecht/berichten Doel is elkaar te versterken. Zo delen we ook regionale tips als groen lezing Sliedrecht, tuinfair Vlijpark Dordrecht enz.
5	8-mrt	Fietstocht Commissie - bezoek aan Educatief bos De Lage Waard met toelichting door twee leerlingen.	Najaar 2018 is scholengemeenschap De Lage Waard gestart met de aanleg van een educatief bos op het schoolplein. Bij het ontwikkelen van het concept heeft de initiatiefneemster, biologiedocente Angelique, samenwerking gezocht met diverse partners zoals Sociale Moestuin Papendrecht, een vrijwilligere tuinadviseur, twee ondernemers en de gemeente. Omdat het voor het behoud van groen belangrijk is dat kennis en vaardigheden worden overgedragen doorbreekt dit initiatief met de praktijkles tuinieren één van de oorzaken van verstening. Daarnaast zet het initiatief in op een integrale aanpak door verschillende partijen (publiek, privaat, maatschappelijk middenveld) te betrekken en daarmee ook invulling te geven aan andere maatschappelijke doelstellingen.
6	13-mrt	Boomfeestdag: Viermaster en Voedselbos Koningsspil i.s.m. Lions Club Alblasserwaard Souburg	Het werkbezoek (inclusief bomen planten) van de praktijkklas aan het Voedselbos en de ambitie educatieactiviteiten op het Voedselbos verder uit te breiden draagt bij aan praktijk ervaring groen. Het voedselbos is ontworpen met permacultuur als uitgangspunt. Het laat een duurzamer alternatief zien voor de monoculturen die we in gangbare landbouwpraktijken gewend zijn. De doelstellingen behelzen meer dan alleen voedselproductie. Het voedselbos wil ook een plek zijn waar recreatie en beheer van groen geen geld kost, maar geld oplevert. En daarnaast moet het voedselbos een plek zijn waar mensen uit de wijk elkaar kunnen ontmoeten.
7	15-mrt	NL Doet; communicatie uitbreiding Educatief bos De Lage Waard	Uitbreiding schooltuin door leerlingen, school heeft 10x10 meter extra tegels verwijderd. Steun in de vorm van gratis regelen extra zaden via GDO.

Nr.	Datum	Activiteit	Toelichting
8	15-mrt	Rotary project Groen voor Steen / gezamenlijk communicatie moment	Rotary Papendrecht heeft als goed doel 2019 het vergroenen van schoolpleinen. Dergelijke initiatieven zijn in lijn met de huidige Steenbreek strategie. De gemeente helpt om die reden graag bij het versterken van dit initiatief. B.v. met hulp bij communicatie, advies of aanvraag subsidie (maatwerk). In de beginfase zijn er naast het uitbrengen van een persbericht 2 filmpjes opgenomen voor RTV Papendrecht met daarin de bijdrage van de Rotary, de wethouder, de docenten en de leerlingen, met als doel extra sponsors voor het project te werven. https://www.youtube.com/watch?v=ySGydoXpBfs https://www.youtube.com/watch?v=XjDAjXNS8-o
9	27-mrt	Zaaimoment Pontonniersweg i.s.m. De Heerlijkheid en Oranje Nassau school.	Biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt vanuit Stichting Operatie Steenbreek. Vanuit de strategie draagt het initiatief bij aan het opdoen van praktijkervaring met groen bij kinderen. https://www.youtube.com/watch?v=RQVLs4SE5HA https://www.youtube.com/watch?v=gZNT7vQ2fGY
10	5-apr	Deelname pilot Leefstijlvinder van ONS WATER	Start deelname pilot Leefstijlvinder Water & Klimaat. Doel: leefstijlgericht communiceren specifiek op het gebied van klimaatadaptatie om zo gedragsverandering bij bewoners te bewerkstelligen. De gemeente neemt samen met diverse andere gemeenten (o.a. Dordrecht), waterschappen, drinkwaterbedrijven, RWS, provincies en veiligheidsregio's vanuit het hele land deel aan de pilot leefstijlgericht communiceren van ONS WATER. De pilot wordt geheel gefinancierd door het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Van de deelnemers wordt het delen van kennis en ervaringen gevraagd.
11	april	Groene ambassadeurs Steenbreek	Kennismakingsgesprek twee potentiële Steenbreek ambassadeurs/vrijwilligers.
12	18-apr	Rotary project Groen voor Steen: interview vakblad Groen en activiteit	Interview voorzitter Rotary, wethouder, docenten en leerlingen door Stichting Operatie Steenbreek voor vakblad groen. Activiteit voorafgaand aan het interview; tuinieren met leerlingen. Gemeente: organiserende en faciliterende rol. https://stadszaken.nl/ruimte/groen/2227/groen-in-plaats-van-steen-op-papendrechtse-schoolpleinen
13	1 t/m 12 mei	Week van Ons Water / 7 x tip van de dag via sociale media	Tip v/d Dag actie komt tot stand i.s.m. lokale, regionale en landelijke partners. Insteek is elkaar te versterken. RESULTAAT: Zeven tips met een gemiddeld bereik van 700 per dag op twitter en 800 per dag op facebook.
14	mei	Woonkracht 10	Afspraak met Woonkracht 10 om de mogelijkheden te verkennen hoe huurders te motiveren hun tuin te vergroenen. Hierbij wordt kansrijke locaties nagedacht. Bij de renovatie in Kraaihoek wordt klimaatadaptatie in de openbare ruimte en op particulier terrein meegenomen.
15	20-mei	Informatieavond duurzame buurt Middenpolder	Gezamenlijke activiteit O.S. en Groendakcoach. In het kader van de pilot gedifferentieerd / leefstijlgericht communiceren is de informatie / zijn de activiteiten die avond specifiek afgestemd op de genodigden o.a. in de vorm van een verloting van 'twee luxe woningen met groen dak'.
16	25-jun	Informatieavond duurzaam Papendrecht	Zie informatieavond Middenpolder plus Groendak-actie.
17	juni	Woonvisie	Input leveren woonvisie vanuit Steenbreek.
18	24-06 t/m 1-09	Groendak-actie	Wegnemen barrière daar aanbod gratis groendakscan i.s.m. Groendakcoach plus verloting 1 groendak onder deelnemers. Gedurende de zomermaanden o.a. flyeractie en div. sociale media en persberichten: https://www.papendrechtduurzaam.nl/duurzaamheid/operatie-steenbreek/activiteiten/groendakactie-en-verloting-in-papendrecht

Nr.	Datum	Activiteit	Toelichting
19	19 juni en 25 juli	Op de koffie bij winnaars 'luxe woning met groendak'	Wethouder op de koffie bij winnaars van insectenhotel met groendak. Communicatie gericht tonen goed voorbeeld (bewoners zijn op dit gebied eerder geneigd iets van mensen in hun omgeving aan te nemen, dan van de gemeente) en promotie groendak-actie.
20	26 aug	Buitenspeeldag	Workshop BloemZaadbommen maken voor kinderen.
21	aug	Start 'Coole Tuinen Papendrecht'	Start facebook- en instagrampagina door ambassadeur met als doel groenkennis te vergroten en bewoners te enthousiasmeren te vergroenen.
22	aug	Start serie interviews groene bewoners	Opstarten serie interviews met groene bewoners door ambassadeur. Degelijke artikelen worden relatief goed gelezen.
23	aug enz.	Woonkracht 10	Verdere afstemming mogelijkheden samenwerking met Woonkracht 10 op het gebied van klimaatadaptatie.
24	sept	Bijdrage regenton lokale groene initiatieven	Bijdrage regenton Ruiltuin De Spil, Educatief bos De Lage Waard, Speeltuinvereniging De Wip-Wap en de VoedselBron tuin. Doel versterken en verbinden initiatieven.
25	sept	PALT-afspraken	Op verzoek van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling input leveren voor de PALT-afspraken vanuit klimaatadaptatie/steenbreek.
26	sept	Communicatie 100 deelnemers Groendak-actie	Ruim 100 bewoners hebben deelgenomen aan de groendak-actie d.m.v. het laten uitvoeren van een groendakscan. Bewoners met een geschikt dak ontvangen o.a. informatie m.b.t. de procedure, mogelijkheden subsidieregeling Waterschap Rivierenland enz.
27	28 sep	Activiteit reconstructie Willem Kloosstraat / aansluiting rommelmarkt Excelsior	In het kader van de deelname aan de pilot leefstijlvinder van ONS WATER wordt samen met de afdeling communicatie gewerkt aan een case gedifferentieerde communicatie en gebiedsgerichte activiteiten voor het gebied Willem Kloosstraat en omgeving. Er is inmiddels aansluiting gevonden bij de rommel- en boekenmarkt van Excelsior op burendag. Uitgangspunt is elkaar te versterken.
28	Okt / nov	Wipmolen	Ontsteden pad naast watergang in Wipmolen combineren met kinderpaticipatie i.s.m. afdeling Maatschappelijk Ontwikkeling. Ontwerpfase juni 2019: uitvoering verwacht nov. 2019, aanplant groen: voorjaar 2020.
29	4-okt	Educatief bos De Lage Waard voordragen voor Steenbreek trofee	Operatie Steenbreek Papendrecht zal initiatief Educatief bos De Lage Waard voordragen voor de Steenbreektrofee. De stichting is op zoek naar innovatieve participatie voorbeelden die laten zien hoe groen en water op een praktische manier worden benut en die illustreren waar Stichting Steenbreek voor staat. Dit zijn initiatieven die betrekking hebben op onder meer de bevordering van de biodiversiteit, gezondheid, sociale cohesie en die een positieve bijdrage leveren aan klimaatadaptatie.
30	5-okt	Doe Duurzaam Markt	Activiteit rondom o.a. groendak-actie.
31	10-okt	Dag van de Duurzaamheid	Nader uit te werken.
32	17 t/m 23 okt	Week van Ons Water	Nader uit te werken.
33	2019-2020	?????????	Ludieke actie verantwoordelijk wethouder.
34	2019-2020	Reconstructies buitenruimte	Aanhaken op riool vernieuwingsprojecten d.m.v. gebiedsgerichte activiteiten en gedifferentieerde communicatie. Naast inrichting openbare ruimte ook aandacht voor de ophoging en herinrichting van de particuliere tuinen.

Nr.	Datum	Activiteit	Toelichting
35	2019-2020	Rotary project Groen voor Steen	Vervolg activiteiten: ondersteunen basisscholen (samen met partners) bij activiteiten rondom aanleg groene schoolpleinen en subsidieaanvraag Waterschap Rivierenland.
36	2019-2020	Samenwerking met div. gemeenten o.a. OS Dordrecht	Uitwisseling ideeën met div. gemeenten, zoals gezamenlijk werven en opleiden ambassadeurs. Daarnaast afhankelijk van evaluatie Dordtse actie 'Fleur je straat op met burendag' bepalen of deze actie ook geschikt is voor Papendrecht.
37	2020	NL DOET	Nader uit te werken.
38	2020	Regenton actie	Uitvoeren regentonactie. Contact met div. andere gemeenten en lokale organisaties en ondernemers om te komen tot een zo duurzaam/groen en effectief mogelijke actie.
39	2020	Week van Ons Water	Nader uit te werken.
40	2020	Doe Duurzaam Markt	Informatiestand en activiteit.
41	2019-2020	Coole Tuinen Papendrecht	Groenkennis vergroten en bewoners enthousiasmeren te vergroenen via facebook- en instagrampagina.
42	2019-2020	Puur Papendrecht, gemeentelijke pagina OS	Communicatie met als doel bewoners te informeren over activiteiten, barrières weg te nemen en te enthousiasmeren te vergroenen.
43	2019-2020	Overheids participatie	Programmatische ruimte voor het verbinden, ondersteunen en versterken van initiatieven vanuit de samenleving die in lijn zijn met het Operatie Steenbreek Papendrecht gedachtengoed.

BloemZaadbommen maken op de Buitenspeeldag 2019